Tadeusz Rózewicz räknas som polsk klassiker trots att han fortfarande lever. Han föddes 1921 och bor i Wroclaw. Under andra världskriget deltog han (som de flesta polacker) i motståndsrörelsen. När »freden« kom förstod han att alla metaforer dör under krig.

»nu lär jag mig tala/från början«

...

»detta är ett bord sa jag
detta är ett bord
på bordet ligger ett bröd en kniv
kniven tjänar till att skära brödet
av bröd lever människorna«

...

Han beskriver sig själv som »en grå liten man«. Utanför Helsingfors finns en skulpturpark kallad »Vanliga människors park«. Där står en fyrkantig hög pelare. Tre av dess sidor har en av Tadeusz Rózewicz dikter inhuggen på tre olika språk. Den fjärde sidan är tom grå granit.

Tadeusz Rózewicz pjäser har spelats på Dramaten och i Sveriges Radio. Prosa och poesi finns i översättning på bibliotek. Några dikter har nyligen publicerats på Svenska Dagbladets kultursida, bl a »Desertörerna« (första dagen NATO fällde bomber). Likaså »Kött«, långt före BSE-debatten. Han är som alla klassiker en bra bit före sin tid. »Dregelblabla« är från en samling som på svenska skulle kunna kallas »Igenkännande leenden«.

Catherine Berg

Tadeusz Rózewicz

DREGELBLABLA

eller »Den Hyperaktiva Familjen«

en röst ur den mörka lådan
hejsan allesammans!
här är Dregelblablaprogrammet!

en hyperaktiv unge
är ett enda
stort elände
men tre hyperaktiva stycken
trösterika
glädjekällor
är rena rama
helvetet
för en förälder

(uttrycket »förälder«
är modernt nu
det kan vara mamma
eller pappa)

gudbevareoss för att
gå på kalas
med en sån unge
de förstör allting
vad ska man göra?

det finns en medicin
som heter Ritalina

hallå jag är morfar
till ett sånt där
bokstavsbarn
intelligenskvoten
är faktiskt 144 men
han är 12 år och
vad händer nästa termin?
han skriker: stäng
för helvete av tv:n
mormor annars bombar
jag dig med böcker!
mamman är psykolog
men bara för vuxna
säg: vad ska vi ta oss till?

i vår riksdag sitter
vuxet bokstavsfolk
som ledamöter
de ränner omkring
prasslar med tidningar
viftar med händerna
trampar tomgång
springer ut och snokar
efter mackor godis och
vinslattar
de går till rätta
lägger till rätta
anklagar bokstavligen
sina egna
gömmer sig på toaletten
och förorsakar på så sätt
regeringskriser

har jag kommit fram till
Dregelblabla?
jag har ett sånt där barn
på 10 år och på kvällen
blir han rent vettvillig
springer bara omkring
sitter inte still en minut
ibland händer det att
han får vredesutbrott
och gör något

lärarna är bara
hemskt irriterade
ni kanske skulle vända
er till en barnpsykiater

men snälla ni de där
far ju omkring jämt
språngmarsch eller sömn
är tempot

jag har faktiskt inte
ett sånt där
hyperaktivt barn
men min man

varifrån kommer alla
dessa hyperaktiva barn?

om mamman under graviditeten
ständigt lyssnar på
aggressiv hårdrock
kanske babyn blir …

mina besök hos bekanta
varar högst en timme
för ungen gömmer sig
under julgranen
krossar alla glaskulor

jag har lärt honom en dikt

å snälla ni det är väl
för tidigt att lära sig poesi
kanske ungen av alla
konserveringsmedel
och tillsatser
själv börjar spy ur sig
egna dikter
jaja då är det för sent

hallå jag är morbror
till två stycken
en flicka och en pojke
hon hör inte på
helt enkelt
kan inte koncentrera sig
inte grabben heller

VÄRNPLIKTEN! LUMPEN!

Försvaret vill värva
6 tusen bassar med
högre utbildning
meniga blir aktiva
hyperaktiva meniga
de springer till sexologer
psykiatrer psykologer
och får av ren fasa
för lumpen rännskita
och andra idéer
de låtsas inte bara
vara lite bakom flötet
utan mestadels helt
supergalna

min systerson gillade
alltid slangbellor gevär
pistoler pansarvagnar
som tonåring bar han
jämt uniform från
amerikanska och tyska
överskottslager
han spökar ut sig som
en fallskärmsjägare

men när han blev inkallad
ville han bli frikallad
för han blev psykiskt
och fysiskt plattfot
ville varken borsta tänderna
eller tvätta fötterna
han tjatade på farsan och
morsan att de skulle mygla
in sig hos grannarna som
kände en läkare på en
psykiatrisk klinik
de hade ett helvete hemma
grabben var illgrön av skräck
till slut gav han sig av
som frivillig till Kanada
där bodde gammelfarmor

jag är en rent förtvivlad
mormor för mitt barnbarn
blev arg på någonting
och började skjuta vilt
dödade tolv personer
inklusive föräldrarna

jag är alldeles förtvivlad
som mormor
för de förde bort honom
till en barnklinik
utan frukost

hej! jag heter Viktor och
är 7 år min farfar
lägger sig i allt
petar på allting
är hemskt klåfingrig
och det var farmors dag igår
hon började också tjafsa
och oja sig fast det
är ju barnens dag också
alla är typ hispiga

Ett stilprov som visar hur Tadeusz Rózewicz arbetar med en text (texten är inte »Dregelblabla«).

fast jag är fett cool
de plockar på allting
och frågar mig:
var kommer såna barn från?

farfar står framför spegeln
gör grimaser
sätter hatten på huvet
tar av den
sätter på
uniformsmössan
gör honnör
står i givakt

sedan glor han på
sina medaljer
böjer knäna utåt
slår ihop klackarna
säger att man absolut
måste mönstra
att vi bär släktens vapen
klottrar sablar
i sina baljor
i mina kollegieblock
horn och släktträd
ge…geneao… geneaologiskt
alltså springer
omkring i rummet
och fnyser och fiser
när han tror att
ingen hör

ja hallå är det Dregelblabla?
mitt lilla barnbarn var en
ren ängel som liten
men i morse sparkade hon
mig på knät, nej smalbenet
och sa: kyss mej i
aschlet farmor
jag är alldeles slut
blir snart likadan

min sambo sa att han ska
slita ungen i bitar

VÅRA FARMÖDRAR OCH
MORMÖDRAR
OCH DERAS ÖRTTEER!

te innehåller tein
som är farligt
för gravida

men te är ett
verksamt bra medel
fast i större doser
kan det vara
riskabelt

alltså: våra farmödrars
och mormödrars örtteer
har god inverkan

MEN SE UPP!

vårt rikes mest
framstående veterinär
varnar för griskött
(bogen är båg)
fransk gåspastej och
franska ostar som
kan framkalla
listerios
fabrikshemligheten
har förorsakat
två dödsfall
inom EU

Lördagen den 22 januari
2000 slutar
farfars dag

hej! är det Dregelblabla?
min farfar är så hemskt gullig
men han kan inte sitta stilla
springer jämt på toa
och ut i köket
när han sitter ner
är det som han hade
myror i byxorna

han noppar på allting
jag ringer fast jag bara
är sex och ett halvt
jag är så hemskt orolig
för min snälla farfar

han måste liksom
peta på allting
och säger att:
»på min tid var barn
helt annorlunda«

ÖVERSÄTTNING: **Catherine Berg**
och **Jan Mizerski**

(Tadeusz Rózewicz personligt hållna dikt ska läsas som en poetisk skildring, inte som ett inlägg i den vetenskapliga debatten kring DAMP/ADHD, Red.)